

***Tavernàries* o viure en la frontera**

La poesia de Manel Marí

per Jaume Pérez-Montaner

En l'inici fou el verb, la paraula, però «l'indici és la veu», ens diu ja en el primer vers de les seues *Tavernàries*. Si sols atenem a les paraules, ens perdrem el lament, la pregària o el crit; però de tant en tant, quan esdevé insuportable «l'hàbit dur de viure a la frontera / del que es vol dir però no ha de ser audible», llavors «els sons elementals estrañen el discurs». Podem veure o sentir l'eco que irromp «per crear o destruir», la poesia, «un crit llançat al dins, que retruny, més humà, / a les parets descalces que enquadren la taverna» o «al fons del tancó de censures / on hem folrat tendreses i laminat vergonyes.» Al final d'aquest primer poema se'ns fa evident que el «Pòrtic» és entrada a la taverna, però és també, i sobretot, viatge i entrada al més profund de nosaltres mateixos.

Som ja a la mateixa porta. Són tantes les idees i emocions que el poemari subtilment desperta que es fa difícil saber o trobar per on començar i com expressar-les. Una estructura treballada amb cura i gairebé perfecta: un pòrtic que és alhora entrada i declaració de principis, expressats mitjançant el simbolisme de la veu i de l'eco; la veu com el transsumpte de la nostra consciència, l'eco com a manifestació de l'inconscient. O en termes lacanians, si es vol, la veu com a expressió del simbòlic i l'imaginari, i l'eco com a presència del real. La veu que és la veu del subjecte líric, o que és la nostra veu, la del lector, que ha assumit les actituds morals, els costums, les convencions, la tradició literària, la cultura, el permanent «malestar de la cultura», les altres veus; «Jo sóc

«Crida l'atenció, tot seguint l'arquitectura del poemari traçada per l'autor, la presència de la música en aquests poemes. En l'imaginari del poeta (...) la taverna és també el lloc de la poesia»

la veu que han fet la veu d'uns altres», ens diu en el primer vers del primer poema de les «Tomwaitianes», la primera part del poemari pròpiament dit.

Manel Marí ho va encertar plenament, tant en la configuració dels poemes com en l'elecció dels seus referents literaris i vitals. Tom Waits és la presència més adient, el company més indicat per a introduir-se i introduir-nos en l'ambient de la taverna. Tom Waits amb la veu aiguardentosa i amb un dels seus poemes cançons que marquen època, «The piano has been drinking, not me» (No sóc jo, és el piano qui ha estat bevent), de l'àlbum *Small Change* (1976), o en la versió extensa de 1981 en *Bounced Checks*. Imagine que Manel Marí ha tingut present la primera versió de la cançó; la més extensa, estrenada a Dublín el 1981, que porta a més a més uns versos que són una paròdia del «Pare Nostre», hereva del poema de Jacques Prévert, «Pater Noster» recollit en *Paroles* (1946) i potser precursora de la versió feminista de Dolors Miquel, «Mare Nostra», inclosa en *Música pagesa* (2006). Una mostra com a exemple lliurement versionada per a aquesta ocasió: «Pare Nostre que estàs en ...? / santificat pel teu got / Que vinga a nosaltres el teu regne i es faci la teua

voluntat / ací en la Terra com en els salons / Dóna'ns avui el nostre glop diari / perdona'ns les ressaques / com perdonem tots aquells que aixequen ressaques en contra nostra / No ens deixes caure en la temptació / mes deslliura'ns del mal i que algú ens porte a casa.»

La segona part està formada per un conjunt homogeni de sonets perfectament construïts amb rima al final del vers o amb rima interna en molts casos, mostres de tot el que el

subjecte líric veu o imagina a l'interior de la taverna. Si el primer sonet del llibre «Jo sóc la veu» apareix iniciant les «Tomwaitianes» sota l'advocació dels versos i la música de «The piano has been drinking», ara ens presenta una segona part, un altre sonet, «Jo sóc la veu (2)» encapçalat amb un vers d'un altre esplèndid cantant i poeta, «...like a drunk in a midnight choir...» de Leonard Cohen, que deia: «com un ocell en un filferro, / com un borratxo en un cor de mitjanit, / he tractat de ser lliure a la meua manera». I en la mateixa línia, el pas endavant d'aquest sonet de Manel Marí: «Jo sóc la veu que ha après a dir el que calla» (...) «sóc el malson» (...) «sóc l'albelló» (...) «sóc tot allò que oblidó i que no oblidó.»

Crida l'atenció, tot seguint l'arquitectura del poemari traçada per l'autor, la presència de la música en aquests poemes. En l'imaginari del poeta, i en el nostre, la taverna és també el lloc de la poesia (Omar Khayyam, Walt Whitman, Salvat-Papasseit, J. V. Foix, el seu amic Eduard Ramírez i Roque Dalton, sobretot, hi són presents) i el lloc de la cançó. Als dos cantants i poetes tan paradigmàtics fins ara citats, cal afegir la presència de l'uruguaià i argentí Horacio Ferrer, lletrista de molts dels tangos d'Astor Piazzolla,

citat ací amb dos versos ben significatius de «El Gordo triste»: «...los enigmas del vino le acarician los ojos / y un dolor le perfuma la solapa i los astros.» El poema és un homenatge al tanguista Aníbal Troilo. Amb aquests dos versos s'inicia la part més directament popular, més goliardesca i col·loquial del poemari, «Cançons de taverna». El poeta és ara qui fa les cançons: una «cançó d'anar gats», un inesperat i magnífic narcocorrido, propi de les

frontereres terres de Mèxic amb els Estats Units, i no podem oblidar que el poeta ens ha manifestat ja en el pòrtic aquell cansament «per l'hàbit dur de viure a la frontera»; dos tangos, un «amb pedres» i l'altre «en bars oberts»; un impressionant «Fado vadio»; «una cançó d'amor de fora el bar»; i finalment una «cançoneta marinera» i una «tornada de blues» dedicada a Maria del Mar Bonet. No serà fàcil oblidar aquesta petita i bella «Cançoneta marinera»

que acaba així: «com preservar el velam baixat al port, / no morir cada dia és viure mort.» Versos que ens transporten a un dels sonets de «Sobrets escrits a la taverna neta (i viceversa)», el titulat «Constants vitals». Diuen així: «Sabeu que hi ha vegades que no entenc / allò d'anar morint? M'hi resisteixo.» Sembla una contradicció i és possible que ho siga, però el poeta, ben conscient, sap que la contradicció és profundament humana i poètica i que, en aquest cas, forma part d'aquell enfrontament sense treva entre la veu i l'eco, el conscient i l'inconscient, la realitat aparent i el somni, el discurs i la poesia, el simbòlic i el real, o la raó i la folia, com bellament diu el vers de Foix que tanca el poemari: «Si pogués acordar raó i folia...» D'alguna manera aquestes cançons de taverna ens mostren el més primigeni de nosaltres mateixos, el balbuceig, la repetició, el joc, el predomini de les interjeccions i les frases aparentment inconnexes o de doble sentit, com en la «Tornada de blues» dedicada a Maria del Mar Bonet: «podria, eh, o dar-li'n o mai dar-li'n... / oh, dar-li'n... oh, mai dar-li'n, / el temps amb què l'amor escup l'amor».

Els dos poemes de la darrera part del llibre, «Sortida d'emergència», enllacen amb el «Pòrtic» i reflexionen sobre algunes de les consideracions més importants que es poden desprendre d'aquests poemes tavernaris: la constatació que «som allò que l'instint vol batejar / com un depredador que perd la gana» i la necessitat de cercar «l'equilibri / entre el seny i la rauxa, entre l'estrèpit / i el confortable dret a restar en calma, / quiet, emmordassat... I complagut.» Al capdavant, una derrota; la gran derrota que és el mateix fet de viure. I que tan bé coneixen —coneixem, m'atreveiria a escriure— tots els que han assolit «l'hàbit dur de viure a la frontera».

*Il·lustracions d'Antoni Marí Ribas
Portmany (col·lecció Alfons Garcia Ninet).

JAUME PÉREZ-MONTANER
POETA I PROFESSOR DE LITERATURA
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA ■